

การจัดการสภาพแวดล้อมทางการศึกษาเพื่อนำความสุขสู่ผู้เรียน

Managing The Educational Environment To Bring Happiness to The Learners

วินัย หิริมเทศ

Winai Rimtes

โรงเรียนวังกรดพิทย

Wangkrotpittaya School

E: mail: chumgai3436@wkps.org

(Received: Jun 28, 2023; Revised: Jul 6, 2023; Accepted: June 9, 2023)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ไม่ได้จำกัดเพียงในห้องเรียนและไม่จำกัดในเรื่องของเวลาและสถานที่ การจัดการปัจจัยต่าง ๆ ของสภาพแวดล้อมภายในของสถานศึกษาที่อยู่ในสภาพการเรียนรู้จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการเรียนการสอนความสัมพันธ์กับเพื่อนรวมทั้งความสะอาดความเป็นระเบียบของอาคารสถานที่ การจัดอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย สภาพหรือสภาวะสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวที่มีอยู่ตามธรรมชาติหรืออาจเป็นสิ่งที่ถูกจัดทำสร้างขึ้นอาจเป็นสิ่งที่มีชีวิต หรือไม่มีชีวิต กล่าวคือด้านกายภาพทั้งภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียนควรจัดให้มีความเหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อรองรับการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ บรรยากาศในชั้นเรียนมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมความสนใจใฝ่เรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น คนยุคใหม่ต้องใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการได้สัมผัสด้วยตนเองเป็นสื่อการเรียนรู้ที่สร้างความรู้ความเข้าใจและจินตนาการที่ส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมตามความสามารถส่วนบุคคล ถ้าครูผู้สอนสามารถสร้างความรู้นี้ให้เกิดขึ้นต่อนักเรียนได้นับว่าครูทำหน้าที่ในการพัฒนาเยาวชนของประเทศชาติ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้างความสุข ความเข้มแข็งแก่สังคมและประเทศชาติ ต่อไป

คำสำคัญ: การบริหารจัดการชั้นเรียน, ความสุข, ผู้เรียน

Abstract

This article aims to study the environment that directly and indirectly affects human learning. A conducive learning environment is not confined to the classroom and is not constrained by time and space. management of various factors of the internal environment of educational institutions in learning conditions that will encourage learners to learn and develop in all aspects, for example, setting up an environment related to teaching and learning, relationship with peers; Including the cleanliness and orderliness of the building. Facilitation and safety arrangements the condition or state of things that exist around them

that exist naturally or may be created may be living things. or not alive That is, physical both inside and outside the classroom. should be arranged appropriately conducive to learning to support teaching and learning conducive to learning Classroom atmosphere plays an important role in fostering interest in learning for learners, making them enthusiastic. The new generation must use learning management that focuses on self-experience as a learning medium that builds knowledge and understanding. and imagination that positively affects individual competency behaviors. If the teacher can create this knowledge to happen to the students, it is counted as the teacher's duty to develop the nation's youth. which is an important factor in creating happiness strength for society and the nation

Keywords: Classroom Management, Happiness, of Learning

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันไม่ว่ายุคสมัยใดประเทศจะต้องพัฒนาให้ก้าวหน้าไปได้อย่างรวดเร็วทรัพยากรมนุษย์ จึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ในปัจจุบันรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียน ครูต้องมีกลยุทธ์ในการจัดการชั้นเรียนและการจัดการเรียนการสอนอย่างไรให้เหมาะสมกับอนาคต เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ สันติ บุญภิรมย์ (2557: 10) ได้กล่าวไว้ว่า โรงเรียนมีการบริหารการจัดการอย่างเป็นระบบ โรงเรียนได้ใช้เทคนิคหลากหลายวิธี เช่น การประชุมระดมสมอง การประชุมกลุ่ม เพื่อให้ทุกฝ่าย มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ที่ชัดเจน มีการปรับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา สภาพปัญหา ความต้องการ และมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา ปัญหาอย่างหนึ่งที่พบได้บ่อยในหลายโรงเรียน คือ การควบคุมดูแลนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยและตั้งใจเรียน ซึ่งเป็นแนวทางที่ไม่สอดคล้องกับแนวการเรียนการสอนในปัจจุบันที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

การจัดการชั้นเรียนมีความสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาจะต้องให้ความสนใจและมีความตระหนักในบทบาทหน้าที่ ที่จะต้องส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการเกี่ยวกับบริหารจัดการชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้สอน ถือว่าเป็นภารกิจสำคัญและเป็นสิ่งที่ครูในปัจจุบันต้องสามารถดำเนินการให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการชั้นเรียน โดยส่วนใหญ่จะเข้าใจว่าเป็นการจัดสภาพของห้องเรียนทางด้านกายภาพหรือการตกแต่งห้องเรียน ดังนั้นครูจึงเป็นฟันเฟืองที่สำคัญที่สุดของระบบการศึกษาในการพัฒนาคุณภาพของคนในทุกมิติ และทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในอนาคต การพัฒนาระบบการศึกษาจำต้องสร้างความเข้าใจและส่งเสริมครูให้มีความรู้ มีทักษะในการปฏิบัติงานจริงโดยครูต้องปรับแนวทางการเรียนการสอน (Pedagogy) บทบาทของครูในยุคปัจจุบันเป็นบทบาทของผู้ออกแบบการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวก (facilitate) ในการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำ แล้วการเรียนรู้ก็จะเกิดจากภายในใจและสมองของผู้เรียน (วิจารณ์ พานิช, 2558: 3)

กล่าวได้ว่า ในสังคมปัจจุบันนี้ครูและนักเรียนต้องร่วมมือกันเรียนรู้พร้อมกัน คิดสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ร่วมกัน ร่วมคิด ร่วมเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ แต่ก่อนอื่นจะต้องมาเรียนรู้กันก่อนว่า การบริหารจัดการชั้นเรียนและการวางแผนการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีกระบวนการขั้นตอนอย่างไร จะได้นำวิธีการหลักการและแนวคิดไปประยุกต์ใช้และพัฒนาให้เกิดประโยชน์กับตัวครูผู้สอน และตัวผู้เรียนต่อไป (พลสันต์ โพธิ์ศรีทอง, 2555)

ความหมายการบริหารจัดการชั้นเรียน

มีนักการศึกษาได้นำเสนอไว้หลายท่านเกี่ยวกับ ความหมายของการบริหารจัดการชั้นเรียน ดังนี้ (นิรดา เวชญาลักษณ์, 2562) ได้ให้ความหมายของการบริหารจัดการชั้นเรียนว่า การบริหารจัดการชั้นเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินการของครูผู้สอนในการสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมทั้งในเชิงกายภาพและจิตวิทยา สร้างกฎระเบียบวินัยในชั้นเรียน มีกลวิธีในการจัดการพฤติกรรมของผู้เรียน โดยอาศัยหลักการและแนวคิดโดยยึดหลักกระบวนการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 1) การเตรียมการหมายถึง การจัดเตรียมการเรียนไว้ให้พร้อมที่จะมีการเรียนการสอน ในปีการศึกษานั้น ๆ ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมในด้านศักยภาพ 2) การวางแผนจัดการ หมายถึง การวางแผนการเรียนการสอนในห้องเรียนและการวางแผนการเลือกใช้กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อมาประกอบการเรียนการสอนที่คาดว่าจะบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของรายวิชานั้น ๆ 3) การดำเนินการในชั้นเรียน หมายถึง การดำเนินการเรียนการสอนให้เป็นไปตามกระบวนการที่ได้กำหนดไว้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ความสามารถตามสมรรถนะของรายวิชา การจัดการชั้นเรียนในความหมายโดยทั่วไป คือ การจัดสภาพของห้องเรียน ที่ส่วนใหญ่เข้าใจกันว่า เป็นการจัดตกแต่งห้องเรียนทางวัตถุหรือทางกายภาพให้มีบรรยากาศ น่าเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนเท่านั้น แต่ถ้าจะพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบแล้ว การจัดการชั้นเรียนเป็นบทบาทของครูเพื่อช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลขึ้นในชั้นเรียนซึ่งถือเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนที่มีคุณภาพนั้นต้องเป็นกระบวนการที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและคงสภาพเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ โดยสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ การให้ผลย้อนกลับและการจัดการเกี่ยวกับการทำงานของนักเรียน ความพยายามของครูที่มีประสิทธิภาพนั้นหมายรวมถึง การที่ครูเป็นผู้ดำเนินการเชิงรุก (proactive) มีความรับผิดชอบ (responsive) และเป็นผู้สนับสนุน (supportive) การจัดการชั้นเรียนเป็นกระบวนการวางแผนและเตรียมการล่วงหน้าแล้วนำไปปฏิบัติใช้ตามความจำเป็นไม่ว่าจะเกี่ยวกับสภาพห้องเรียน (ศุพิธาน์ ธิยาพันธ์, 2557: 1) พฤติกรรมนักเรียน หรือการสอนของครู ทั้งนี้ เป็นวิธีการปฏิบัติของครูในการบริหาร ดูแลสภาพบรรยากาศที่เอื้อต่อผู้เรียนและส่งเสริมสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูและผู้เรียน ครอบคลุมถึงการจัดบรรยากาศทั้งทางอารมณ์และสังคม การปรับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กเพื่อให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความหมายของการบริหารจัดการชั้นเรียนดังกล่าว สรุปได้ว่าการบริหารจัดการชั้นเรียน หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของนักเรียน และการดูแลส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้สามารถเรียนรู้ การบริหารจัดการชั้นเรียนมักจะถูกรับรู้ว่าเป็นเกี่ยวข้องกับการรักษาระเบียบวินัยและควบคุมชั้นเรียน เป็นต้น

การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมทางการศึกษา

ประเทศไทยปัจจุบันกระแสของการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมกำลังเป็นที่สนใจและให้ความสำคัญเป็นอย่างมากจะเห็นได้จากกิจกรรมใด ๆ ก็ตามทั้งภาครัฐและภาคเอกชนดำเนินการหากจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจะถูกต่อต้านโดยองค์กร ชุมชนและประชาชนเสมอ อย่างไรก็ตามในส่วนของรัฐเองก็ได้ตระหนักถึงสภาพปัญหาเหล่านี้อย่างจริงจัง (สำนักงานคณะกรรมการพลังงานแห่งชาติ, 2544: 4) ได้อธิบายไว้ว่า สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมทั้งรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครองส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพสวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตนย่อมได้รับความคุ้มครอง และเพื่อให้การดำเนินงานด้านการจัดสิ่งแวดล้อมมีการนำไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ไว้ในมาตรา 79 ว่ารัฐต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา

ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล รวมทั้งมีส่วนร่วมในการส่งเสริมบำรุงรักษาและคุ้มครอง 3 คุณภาพสิ่งแวดล้อม ตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำหนดมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพและคุณภาพชีวิตประชาชน ซึ่งในความหมายของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน (ปฏิคม พงษ์ประเสริฐ, 2550: 19) ภายในหมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ โรงเรียนที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่สวยงามร่มรื่นเป็นระเบียบและมีบรรยากาศดี มีความปลอดภัย มีวัสดุอุปกรณ์เสริมสร้างการพัฒนาการและเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย

กล่าวโดยสรุปได้ว่า จัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนให้มีความปลอดภัย เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ชี้ให้เห็นสภาพแวดล้อม ทั้งที่เป็นรูปธรรมนามธรรมของสถานศึกษา เป็นปัจจัยส่งเสริมให้ความรู้สึที่ดี ความผ่อนคลายกันเนื่องจากธรรมชาติภายนอกมีผลต่ออารมณ์ สมาธิ ส่งเสริมปัจจัยนำเข้าให้ง่ายต่อการแปรสภาพ ขัดเกลา เรียนรู้ เป็นต้น

ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา

บรรยากาศในชั้นเรียนมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมความสนใจในการเรียนรู้ของผู้เรียนชั้นเรียนที่มีบรรยากาศเต็มไปด้วยการให้กำลังใจในการทำงานมีแต่รอยยิ้มและเสียงหัวเราะ ความอบอุ่นความเข้าใจและยอมรับว่าผู้เรียนแต่ละคนนั้นมีความแตกต่างกัน สำหรับความสำคัญของการจัดสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษานั้น มีนักการศึกษา/หน่วยงานทางการศึกษา ได้อธิบายถึงความสำคัญ ดังนี้ (สวัสดี โนนสูง, 2543: 6)

1. มีความสำคัญต่อการคงอยู่ของสิ่งมีชีวิต โดยเป็นองค์ประกอบของชีวิตและเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต
2. มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐาน โดยเฉพาะที่ที่มีทำเลเหมาะสมจะมีมนุษย์อยู่หนาแน่นเช่นที่ราบลุ่มแม่น้ำ ที่
3. มีอิทธิพลต่อลักษณะที่อยู่อาศัย เช่น บ้านเรือนในแต่ละภูมิภาคจะมีการใช้วัสดุที่เหมาะสมกับภูมิอากาศ
4. สิ่งแวดล้อมเป็นกำหนดลักษณะการดำรงชีวิตของมนุษย์
5. สิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อความเจริญรุ่งเรืองและความผาสุกของมนุษยชาติ
6. ทางด้านวิชาการสิ่งแวดล้อมยังบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของชาติ เช่นศิลปกรรมโบราณสถาน โบราณวัตถุ อันแสดงออกถึงวิวัฒนาการและความรุ่งเรืองของมนุษย์ในอดีตและเกิดความภูมิใจของบุคคลในชาติ

7. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาและความเจริญของประเทศ ตลอดจนถึงคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน ประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติอุดม

นอกจากนี้ ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่มีความเหมาะสมในสถานศึกษา ตามแนวคิดของ ชัชพล ทรงสุนทรวงศ์ (2543: 12) ได้แบ่งความสำคัญของสิ่งแวดล้อมไว้สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ หรือสิ่งแวดล้อมที่ไม่มีชีวิตมีความสำคัญต่อสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมนั้น
2. สิ่งแวดล้อมทางชีวภาพ จะช่วยปรับให้สิ่งมีชีวิตอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อม เช่น มีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิต
3. สิ่งมีชีวิตเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อม เช่น มีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่

4. สิ่งแวดล้อมจะเปลี่ยนแปลงไปตามการกระทำสิ่งมีชีวิตที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมนั้น
5. สิ่งแวดล้อมจะกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมนั้น

กล่าวสรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมที่ดีในสถานศึกษาจะช่วยพัฒนานักเรียน ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสม รอบด้าน และยังเป็นแบบอย่างที่ดีให้ชุมชนนำไปใช้ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชนด้วย เป็นต้น

การจัดการสภาพแวดล้อมทางการศึกษาตามหลักพระพุทธศาสนา

การจัดการสภาพแวดล้อมทางการศึกษาตามหลักพระพุทธศาสนา ว่าด้วย หลักสัปปายะมนุษย์และ สิ่งแวดล้อมภายนอกต่างสัมพันธ์และต้องปรับตัวเข้าหากันเพื่อความอยู่รอดอย่างสมดุล เมื่อนำมาเชื่อมกับการจัดการสภาพแวดล้อมทางการศึกษา จะได้ความหมายไปถึงสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพ สิ่งแวดล้อมที่ดี (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) สิ่งแวดล้อมมีประโยชน์ก่อให้เกิดความเจริญ ความเหมาะสม เป็นอุปการะ และเป็นบริวารของชีวิต

จากความหมาย สบาย มีประโยชน์ เหมาะสม เป็นอุปการะและเป็นบริวารที่นำมากล่าว ประโยชน์ได้นี้ว่า มีความสะดวกสบาย นี้สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายนอกทั้งที่เป็นรูปธรรมรวมที่เป็นกาย และนามธรรมรวมทั้งจิต หากโยงไปยังหลักความเป็นกลางไม่ตั้ง หรือหย่อนเกินไป (มัชฌิมา) ก็จะเป็นความผ่อนคลายของจิต ย่อมมีผลต่อการประกอบกิจกรรมหรือการเรียนรู้ ทั้งนี้เพราะความสงบของจิตต้องอาศัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้สบายมีความสุข (สัปปายะ) จึงเป็นเรื่องของการควบคุมและรักษาความสัมพันธ์ระหว่างจิตและปัจจัยภายนอก ซึ่งมีความสอดคล้องกับ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต, 2555: 810) ได้อธิบายไว้ว่า ที่อยู่อันเหมาะสม ประกอบด้วย

1. ไม่ไกลนัก ไม่ใกล้นัก ไปมาสะดวก
2. กลางวันไม่พลุกพล่าน กลางคืนไม่อึกทึก
3. ปราศจากการรบกวนของเลื้อยbung ลมแดด สัตว์เลื้อยคลาน
4. เมื่อพักอยู่ที่นี่ ไม่ขัดสนปัจจัยสี่

กล่าวสรุปได้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมทั้งสิ่งที่เป็นวัตถุและนามธรรมให้สอดคล้องกัน จัดการปรับ และเสริมให้มีความเหมาะสม เป็นอุปการะ เป็นบริวาร มีประโยชน์ และเกื้อกูลกัน เป็นต้น

บรรยากาศในชั้นเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้

การส่งเสริมผู้เรียนที่เหมาะสมและทำให้เกิดการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้เป็นอย่างดีนั้นจะต้องมีบรรยากาศในการเรียนที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งพรณี ชูทัย (2522: 30) ได้กล่าวถึงบรรยากาศในชั้นเรียนที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการเรียนรู้ จัดแบ่งได้ 6 ลักษณะ สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. บรรยากาศที่ท้าทาย (Challenge) เป็นบรรยากาศที่กระตุ้นให้กำลังใจนักเรียนเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการทำงาน นักเรียนจะเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและพยายามทำงานให้สำเร็จมีดีของความสุขของผู้เรียนทุกคน

2. บรรยากาศที่มีอิสระ (Freedom) เป็นบรรยากาศที่นักเรียนมีโอกาสได้คิด ได้ตัดสินใจเลือกสิ่งที่มีความหมายและมีคุณค่ารวมถึงโอกาสที่จะทำผิดด้วยโดยปราศจากความกลัวและวิตกกังวล หากนักเรียนทำงานผิดพลาดครูควรให้นักเรียนได้พยายามคิดถึงสาเหตุของข้อผิดพลาดนั้น และให้นักเรียนได้ลองหาทางแก้ไขข้อผิดพลาดนั้นด้วยตนเอง โดยมีครูคอยแนะนำ เป็นต้น

3. บรรยากาศที่มีการยอมรับนับถือ (Respect) เป็นบรรยากาศที่ครูรู้สึกที่นักเรียนเป็นบุคคล

สำคัญ มีคุณค่า และสามารถเรียนได้อันส่งผลให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและเกิดการยอมรับนับถือตนเอง

4. บรรยากาศที่มีความอบอุ่น (Warmth) การที่ครูมีความเข้าใจนักเรียน เป็นมิตรกับนักเรียนมีผลต่อความสำเร็จในการเรียน

5. บรรยากาศแห่งการควบคุม (Control) การฝึกให้นักเรียนมีระเบียบวินัย มิใช่การควบคุม ไม่ให้มีอิสระครูต้องมีเทคนิคในการปกครองชั้นเรียนและฝึกให้นักเรียนรู้จักใช้สิทธิหน้าที่ของตนเองอย่างมีขอบเขตบรรยากาศการเรียนรู้

6. บรรยากาศแห่งความสำเร็จ (Success) เป็นบรรยากาศที่ผู้เรียนเกิดความรู้สึกประสบความสำเร็จในงานที่ทำ ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ผู้สอนจึงควรพูดถึงสิ่งที่ผู้เรียนประสบความสำเร็จให้มากกว่าการพูดถึงความล้มเหลว

กล่าวสรุปได้ว่า บรรยากาศทั้งในและนอกชั้นเรียนทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกลอยการเรียน มีความกระตือรือร้นสนใจในสิ่งที่เรียน จูงใจให้นักเรียนไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน นอกจากนั้นยังช่วยแก้ปัญหาในการปกครองชั้นเรียนและแก้ปัญหาระเบียบวินัยได้อีกด้วย เป็นต้น

แนวปฏิบัติในการดำเนินงานการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาในสถานศึกษา

แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินงานการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาในสถานศึกษา ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545: 12-13)

1. กำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติที่ส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบุคลากรในสถานศึกษา นักเรียน และชุมชน มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และร่วมจัดทำแผนพัฒนาสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษา

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการสิ่งแวดล้อมศึกษา มีการบูรณาการสิ่งแวดล้อมศึกษาในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ การเรียนการสอนโดยการบูรณาการนั้นควรต้องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม โดยให้ผู้เรียนมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับปัญหา สาเหตุและผลกระทบของปัญหาสิ่งแวดล้อม สอนในสิ่งแวดล้อม โดยนำผู้เรียนเข้าไปศึกษาในสภาพแวดล้อมจริง เช่น ในชุมชน ผู้เรียนได้นำไปปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งกิจกรรมการเรียนการสอนต้องเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

3. การจัดการอาคารเรียน บริเวณสถานศึกษา และห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา มีการวางแผนผังของสถานศึกษา จัดห้องเรียน อาคารเรียนและบริเวณสถานศึกษาให้สะอาด ร่มรื่น สวยงาม จัดให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ มีการทำเกษตรกรรมผสมผสาน ทั้งนี้เพื่อให้เอื้อและเป็นสื่อในการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาเอื้อและเป็นสื่อในการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา

4. การสร้างบรรยากาศ และความรู้สึกที่ดีระหว่างบุคลากร นักเรียน และชุมชนบุคลากรในสถานศึกษา นักเรียน และชุมชน มีความรักความสามัคคีและเอื้ออาทรต่อกันมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นมีทัศนคติที่ดีต่อสถานศึกษาและชุมชน รวมทั้งบุคลากรในสถานศึกษา และคนในชุมชนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน

5. บุคลากรในสถานศึกษา และนักเรียน มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสิ่งแวดล้อมสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้บุคลากร และนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานกิจกรรมและการประเมินผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษา

6. ชุมชน องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษา สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผน และพัฒนาการจัดกิจกรรมทางสิ่งแวดล้อมรวมทั้งการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา

7. มีการจัดการและการกำจัดขยะมีนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการจัดการและการกำจัดขยะ และสามารถนำไปปฏิบัติจริง เช่น ลดการซื้อสินค้าที่ก่อให้เกิดขยะ จัดหาถังขยะจัดหาถังแยกประเภทขยะ นำขยะที่ใช้แล้วไปนำกลับมาใช้ใหม่ หรือนำไปกำจัดอย่างถูกวิธี

8. มีการประหยัดพลังงาน กำหนดมาตรการในการประหยัดพลังงานในสถานศึกษาและดำเนินการอย่างจริงจัง เช่น เลือกใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าที่ประหยัดพลังงาน และตรวจสอบบำรุงรักษาให้ใช้การได้อยู่เสมอ

9. มีการประหยัดน้ำกำหนดมาตรการในการประหยัดน้ำและดำเนินการอย่างจริงจัง เช่น มีการบำบัดน้ำเสีย

10. มีการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อส่งเสริมหลักสูตร สถานศึกษาสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อเสริมหลักสูตร เช่น การจัดตั้งชมรมสิ่งแวดล้อมการศึกษานอกสถานที่ การจัดนิทรรศการ การแสดงละคร การใช้เสียงตามสาย และการประกวดต่าง ๆ

11. มีการประเมินผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาบุคลากรในสถานศึกษานักเรียน และชุมชน มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล และนำผลการประเมินไปปรับปรุงการดำเนินงานทางด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา

แนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสุขในการเรียน

การจัดการเรียนรู้ที่จะเกิดความสุขในการเรียนรู้แก่ผู้เรียนโดยแท้จริง ดังต่อไปนี้

1. ครูผู้สอนจะต้องแสดงความรักความเมตตา ตลอดจนความเอื้ออาทรต่อผู้เรียนอย่างเหมาะสม และจริงใจ เป็นไปอย่างสมเหตุสมผลพร้อมจะชี้แนะข้อบกพร่อง ช่วยแก้ไขจุดอ่อนในตัวผู้เรียนให้ลดลงหรือหมดไปในที่สุด

2. ครูผู้สอนจะต้องหาวิธีการ หรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และน่าสนใจ ครูผู้สอนต้องมีความคิดรวบยอด (Concept) ที่ถูกต้อง ชัดเจน กับเนื้อหาสาระที่นำมาสอนก่อน และพยายามเพื่อกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความน่าสนใจ และมีความหลากหลาย อีกทั้งเป็นวิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาบทเรียนได้ง่ายขึ้น

3. ครูผู้สอนจะต้องสร้างปฏิสัมพันธ์อย่างเหมาะสมทั้งระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียนหรือ จะทำให้เกิดความไว้วางใจเกิดความกล้าในการแสดงความคิดเห็น ตลอดจนการแสดงออกในการเรียนรู้อย่างสบายใจ ไม่ต้องวิตกกังวล หรือเกิดความเกร็ง หรือเกิดความกลัวว่าจะทำไม่ถูกต้องแต่อย่างใด อีกทั้งยังจะช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกเพลิดเพลินไปกับระยะเวลาในขณะที่กำลังเรียนรู้

4. ครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้เรียนว่า ผู้เรียนทุกคนสามารถจะเลือกเรียนรู้ได้ตามความถนัดและความสนใจของตนเอง

5. ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ตลอดจนทฤษฎีการเรียนรู้และองค์ความรู้ด้านจิตวิทยาการศึกษา ครูผู้สอนสามารถรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นกับผู้เรียน และกับสภาพการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด (กิตยวดี บุญซื่อ และคณะ, 2540)

กล่าวโดยได้ว่า ครูผู้สอนจะต้องแสดงความรักความเมตตา ครูผู้สอนต้องมีความคิดรวบยอด (Concept) ที่ถูกต้อง ชัดเจน กับเนื้อหาสาระที่นำมาสอนก่อน ครูผู้สอนสามารถรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นกับผู้เรียน และกับสภาพการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด เป็นต้น

สรุป

การศึกษาในยุคปัจจุบันมีความจำเป็นจะต้องส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งในธรรมชาติมนุษย์ได้ใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีอยู่แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์มีแนวโน้มเกินศักยภาพของธรรมชาติจะสร้างความสมดุลแห่งการดำรงคงอยู่ของมวลสรรพสิ่งแห่งชีวิตทางพุทธศาสนามีคำว่า รมณีสถาน สปปายะ การเรียนรู้ได้มีมาพร้อมมนุษย์เกิดมา เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สามารถเรียนรู้ได้ อบรมได้ การบริหารจัดการชั้นเรียนยังคงมีเป้าหมายที่สำคัญในการช่วยให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างราบรื่น เรียบร้อย เกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ เกิดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่มีความสุข ผู้เรียนซึ่งเป็นพลเมืองของสังคม จึงควรได้รับการปลูกฝังแนวคิดการเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองตามระดับความสามารถของแต่ละบุคคล ซึ่งจะส่งผลให้การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นบรรลุตามเป้าหมายหรือสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ อันเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการชั้นเรียน ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *คู่มือการตรวจสอบและประเมินสถานศึกษาเกณฑ์คุณภาพสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติและกรมสามัญ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู.*
- กิตติยวดี บุญเชื้อ และคณะ. (2540). *ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี.*
- ซัชพล ทรงสุนทรวงศ์.(2543). *ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์.*
- ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2562). *หลักการบริหารจัดการชั้นเรียน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ปฎิคม พงษ์ประเสริฐ. (2550). *การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการในโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองนครนายก. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- พรณิ ชูทัย. (2522). *จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: วารุณการพิมพ์. มหาวิทยาลัย.*
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2555). *พุทธธรรมฉบับปรับขยาย. พิมพ์ครั้งที่ 32, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ผลิติธัมม.*
- พลสันห์ โพธิ์ศรีทอง. (2555). คุณลักษณะ 10 ประการของครูพันธุ์ใหม่. *เอกสารประกอบการประชุม ครั้งที่ 22 วันที่ 21 มี.ค. 2555. ที่มาจาก: <http://www.sammajivasil.net/news11.htm>.*
- วิจารณ์ พานิช. (2558). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21. วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้. 1(2), 3-14.*
- ศุพิธาน์ รียาพันธ์. (2557). *ความสัมพันธ์ระหว่างแบบสัมพันธภาพความผูกพันและการจัดการชั้นเรียนของครูอนุบาลในกรุงเทพมหานคร. คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*
- สวัสต์ โนนสูง. (2543). *ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์.*
- สันติ บุญภิรมย์. (2557). *การบริหารจัดการในห้องเรียน. (Classroom Management). กรุงเทพมหานคร: ทริบเพิล เอ็ดดูเคชั่น .*
- สำนักงานคณะกรรมการพลังงานแห่งชาติ. (2544). *สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย. ยุทธศาสตร์ใหม่เพื่อการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพลังงานแห่งชาติ.*

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.